

Daniela Trinerová: Varianta kastilštiny užívaná na území katalánského jazyka

(Oponentský posudek diplomové práce)

Diplomantka si zvolila pozoruhodné téma z ne příliš prozkoumané oblasti, ale logické vzhledem k tomu, že už řadu let žije v Katalánsku. Dokázala si opatřit relevantní literaturu a účinně z ní čerpat poznatky, které pak systematicky a inteligentně v práci vykládá.

Práce má historický rámeček, pro hispanistu velmi poučný, protože plasticky podává těžké osudy katalánštiny v rámci společnosti, v níž je po celá staletí majoritním jazykem kastilština. Poučné je i to, že různé kampaně proti jazykové katalanizaci Katalánska, vnímané jako ohrožení kastilštiny se porůznu objevovaly už v minulosti, jakkoli v nestranném pozorovateli vyvolávají dojem naprosté historické svévolnosti. Je tedy tato část práce zároveň zdařilou sociolingvistickou studií. Vyzněním historické části je i informace o zdrojích katalánského nacionalismu a o tom, že tento postoj je vlastně postojem obranným před politicky dominantním nacionalismem španělským.

Zdařilá je i vlastní část sociolingvistická, vycházející ze syntézy poznatků předních autorů. Diplomantka prokázala dobrou orientaci v disciplíně, znalost pramenů i smysl pro jazykový materiál a jeho interpretaci. Promyšlenou kompilaci doplňuje vlastními poznatky získanými anketou a ukazuje, že vliv katalánštiny na španělštinu v Katalánsku je větší, než by se mohlo zdát na první pohled.

K tématu práce mohu uvést některá dílčí doplnění. Např. o problematice nacionalismu vyšla v katalánštině pozoruhodná práce pražského historika Miroslava Hrocha (); informace o španělštině v Katalánsku lze získat také na internetu (autorka také některé z nich uvádí). – Archaizující rysy katalánštiny sdílí do značné míry i portugalská. Kastilština se vlivem vnějších okolností mezi oba jazyky vklínila a rozšířila se na úkor mozarabské románštiny. Ale pro Pyrenejský poloostrov byla vlastně nejméně typická (kontakt s historickým adstrátem baskickým): obsahovala totiž vývojové tendence, které ji nakonec od ostatních jazykových útvarů na Pyrenejském poloostrově výrazně odlišily. Jak autorka správně uvádí, řadu z nich sdílela ještě stará kastilština. Pokud jde o radikálnost vývojových změn, v rámci románských jazyků kastilštinu nepochybně předčí francouzština.

Práce, jinak důkladná a doplněná ukázkou ankety v příloze, má některé nepřesnosti formální, svědčící o ne zcela pevné znalosti normy spisovné češtiny a snad i o určité ztrátě citu pro ni, takže při převádění katalánského textu do češtiny je v ní nápadné značné množství osobních neologismů v podobě ne zcela přiléhavých lexikálních výpůjček. Např.: *na Trentském koncilu* (16) → *Tridentském*; *Lexiko valencijské katalánštiny* (17) → *lexikon*; *národa, který chce vystavět* (18) → *vybudovat*; *Účastníci vyzdvihávají katalánštinu* (21); *bylo jejich snažení přerušeno vpádem afrických i vojsk Iberského poloostrova* (zde evidentně vypadla část textu) (21); *katelinizace* (22); *Občanská válka vypukává* (23); *antikatalanismus je však obhajován i z levicových*. (23); *Katalánci opouštějí od užívání kastilštiny* (23) ... *že katalánština je jazykem „vlastním“ Katalánců* (25); *bilingvní mluvčí, kteří dominují oba jazyky stejnou měrou* (45); *v důsledku pak může vzniknout již zmíněný konflikt* (46 i jinde); *umožnit adopci cizí hlásky* (70); v některých případech však jde nejspíš jen o překlepy.

Věcné nepřesnosti:

Lat. HAVERE → HABĚRE (12)

Nepřesné je tvrzení „kastilština smazala labiodentální variantu až v 16. století“ (11). V té době došlo k defonologizaci opozice okluzivního /b/ (vzniklého sonorizací latinského /p/ v intervokální pozici) :: frikativního /β/ (vzniklého z latinského /w/ a /b/), labiodentální [v] španělština nikdy neměla; pochybuji rovněž o tom, že toto labiodentální /v/ převládá v katalánštině (žádná mně známá příručka o fonetice katalánštiny se o tom nezmiňuje). Existuje však v portugalštině.

Informaci o tom, že ve staré kastilštině byl člen jak lat. ILLE, tak z IPSE, pocházející od Antoni Badií i Margarita (11), by bylo vhodné materiálově doložit. Tuším, že se asi opírá o některá spojení v Písni o Cidovi (*pora Burgos essa villa apod.*).

Starokastilské *ser* a *estar* v lokalizační funkci nejsou kopulativní slovesa, nýbrž slovesa plno-
významová. (12)

Co znamená formulace, že „přítomnost předložky se zdůrazňuje předmětem přímým“? (17)

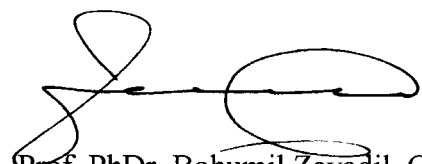
Výčet jazykových rysů není vždy dokumentován příklady.

Převrat Prima de Rivery v roce 1923 neprovedl José Antonio, nýbrž jeho otec Miguel. (22)

V úhrnu je diplomová práce Daniely Trinerové zdařilou sociolingvistickou studií, obsahující kromě dobré kompilace s množstvím pozoruhodných informací také výsledky osobní ankety a osobních pozorování.

Předloženou práci plně doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 10. 9. 210

Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.